కుక్క బ్రతుకు

ఉదయం ఎనిమిది గంటలు దాటింది. బజారులో దుకాణాలన్నీ ఒక్కొక్కటీ తెరుస్తున్నారు.

బూల్‌చంద్ బట్టల దుకాణం అప్పుడే తెరవబడింది. పని కుర్రాళ్ళు షాపు తుడిచి, బీరువాలు, బల్లలు దుమ్ముదులుపుతున్నారు. సేట్ బూల్‌చంద్ వచ్చి దేముళ్ళ పటాలకి కేష్‌బాక్స్‌కి నమస్కారం చేసి కేష్‌బాక్స్ ముందు కూర్చున్నాడు. బూల్‌చంద్ పెద్ద కొడుకు కిషన్ ఎకౌంటు పుస్తకాలు ముందేసుకున్నాడు. చిన్నకొడుకు రామ్‌చంద్ షో కేసుల్లో ఆడబొమ్మలకి అందంగా క్రొత్తచీర కడ్తున్నాడు

ఇంతలో పూజారి వచ్చాడు. షాపులో వున్న దేముడి పటాలకి పూలదండలువేసి, అగరువత్తులు వెలిగించి పూజచేసి కర్పూరం వెలిగించి హారతిచ్చి, బూల్‌చంద్ దగ్గిరికి తీసికెళ్ళాడు. సేట్ భక్తిగా హారతి కళ్ళకద్దుకున్నాడు. ఇనెప్పెట్టికి హారతిచ్చాడు. కొడుకులిద్దరూ కూడా వచ్చి భక్తిగా హారతి తీసుకున్నారు. రోజూ పూజ తంతు ముగిస్తేగాని బిజినెస్ ఆరంభించరు షాపులో. షాపు తెరవడం తడువు అన్నట్టు వరసపెట్టి ముష్టివాళ్ళు రావడం ఆరంభించారు. రామ్‌చంద్ తండ్రి దగ్గిర వున్న ఓ గ్లాసులోంచి చిల్లర డబ్బులు తలో ఐదుపైసలు వచ్చిన వాళ్ళందరికీ వేస్తున్నాడు. "ధర్మరాజులు, మహాప్రభువులు, పదికాలాలపాటు చల్లగా వుండాలి" అంటూ ముష్టివాళ్ళు దీవించి వెడుతున్నారు.

ఒక్కొక్కళ్ళు కస్టమర్స్ రావడం ఆరంభించారు. చీరలు, బట్టలు తీస్తున్నారు, చూపిస్తున్నారు, కత్తిరిస్తున్నారు, బిల్లులేస్తున్నారు. కేష్

బాక్స్‌లోకి వెడుతూంది. పదకొండు అయ్యేసరికి బేరం జోరుగా అందుకుంది.

అదే సమయంలోనే ఓ భార్యాభర్తలు దుకాణంలోకి వచ్చారు. చీరలు తీయించారు. ఆమె ఇవి కావు అవి అంది. అవి కావు ఇవి అంది. దీని రంగు బాగులేదు. దానికి జరీ నచ్చలేదు. ఈ చీర వెడల్పు లేదు అంటూ మొత్తం షాపు షాపంతా తిరగతోడించింది. ఏది బాగులేదని చప్పరించింది. ఆమెకి చీరలు చూపిస్తున్న పని కుర్రాడు రంగడికి విసుగుతోపాటు కాస్త కోపం వచ్చింది. ఆమె ముందున్న చీరల దొంతర్లని, కుప్పకుప్పలుగా పడివున్న అన్నింటిని చూసి అవన్నీ సరిగా సర్దడానికే వక గంట పట్టిందన్న విసుగుతో "ఏమిటమ్మగారు, యిన్ని చీరలు తీయించారు. ఏది నచ్చలేదంటారు" అన్నాడు అసహనంగా.

కాస్త దూరంగా ఎవరికో సూటుగుడ్డలు, షెర్టింగ్లు చూపిస్తున్న కిషన్ రంగడి మాటలిని "ఏం కావాలంటారు వారు" అంటూ ఆ బేరం తమ్ముడి కప్పగించి చీరలువైపు నడిచాడు. "ఏమిటి మేడమ్, ఏం కావాలి బెనారస్, కంజీవరం, ధర్మవరం, మైసూర్ సిల్క్, జపాన్ సిల్కు, షిపాన్, నైలాన్‌జార్జట్, క్రేప్, కలిసింథ్ .... అన్నీ వున్నాయి ఏం కావాలి ?" అంటూ ఓ డజను పేర్లు గడగడ చదివాడు.

"ప్చ్. ఏం బాగులేవు. అన్నీ ఓల్డు పాషన్, పాత స్టాకే .... క్రొత్త వెరైటి ఏం లేదే ? వీటిల్లో" అంటూ ఆమె చప్పరించింది.

"ఈ కాలిసింథ్ క్రొత్త డిజైనులు చూడండి. ఈ జపాను సిల్కు బంగీ మొన్ననే విప్పాం. కంజీవరంనించి మొన్ననే తెచ్చాం యీ చీరలు. ఇవన్నీ ఇప్పటివే పాతవికావు మేడమ్, ఒరేయ్‌రంగా నిన్నవచ్చిన బంగిలో షిపాన్, జార్జెట్ పట్రారా...." అన్నాడు కిషన్. చీరలు సర్రునవిప్పి, ఆమె ముందు ఒక్కొక్కటీ పడేస్తూ వాటి గుణ విశేషాణాలు అప్పచెప్ప సాగాడు. కష్టమర్లని అంత సుళువుగా వదులుకోడం అతని కిష్టంలేదు. తండ్రి దగ్గిర వ్యాపార దక్షత, మెళకువలు బాగా నేర్చుకున్న కిషన్ కష్టమర్లని ఎలా ఆకట్టుకోవాలో, వాళ్ళు షాపంతా తిరగతోడించినా

విసుక్కోకుండా వుండే అలవాటు, వగైరా వ్యాపార కిటుకులన్నీ బాగా తెలుసుకున్నాడు. ఆమె కళ్ళముందు చీరలు కుప్పలు పడుతున్నాయి. అన్నింటిని చూసి మొహం తిప్పేస్తున్న ఆమెని చూసి ఆఖరికి ఆమె భర్తకే విసుగొచ్చింది.

"చూడు రమా, ఏదీ నచ్చలేదంటే ఎలా, ఇన్ని చీరలు చూపించారు, ఒక్కటేనా నచ్చలేదా" అన్నాడు అసహనంగా.

"బావుందండీ, నాకైతే ఎలాంటివన్నా కొందును. మరొకళ్ళకి కొంటున్నప్పుడు వాళ్ళడిగినట్లు కొనద్దూ! అది రాసిన రంగులుంటే, బార్డరు సరిగాలేదు. జరీ బావుందంటే రంగు సరిపోలేదు, నన్నేం చెయ్యమంటారు?"

"బావుంది, మీ చెల్లెలు మాట దేముడెరుగు నీకే నచ్చటంలేదు. అబ్బబ్బ, అందుకే మీ ఆడవాళ్ళతో అసలు షాపింగుకి రాకూడదు. మీ చెల్లెలి పెళ్ళికాదు కాని ముందు నీ వెంట షాపులకి తిరగలేక నా ప్రాణాలు పోతున్నాయి. పన్నెండు గంటలవుతూంది. ఏదన్నా కొనే మాటయితే కొను. లేకపోతే పద" అన్నాడు విసుగ్గా.

"ఉండండి, ఉండండి ఏవో క్రొత్త చీరెలు పట్టుకొస్తున్నారు" అంది రమ. క్రొత్తగా వచ్చిన చీరలు దొంతర్లు పేర్చారు. పైకి కిందకి లాగి, ప్రక్కకి తోసి, ఇదివరకటివే బావున్నట్టున్నాయి అంటూ మళ్ళీ వాటిల్లోంచి పైకిలాగి క్రొత్తవి పాతవి పోల్చిచూస్తూ, ఏది కొనాలో తేల్చుకోలేక, "అదిగో అక్కడ ఆ బీరువాలో ఏదో వున్నట్టుంది ఆ చీర తీయండి" అంటూ అది లాగించింది. తీరా చూస్తే బీరువాలో వున్నంతసేపు అందంగా కనిపించినది ముందు పడగానే చప్పరించేసింది.

కిషన్‌లో ఓర్మి ఆఖరిమెట్టుకు వచ్చేసింది. రెండు గంటలనించి షాపుషాపంతా కలయతీయించిన ఆమె అన్నిరకాల చీరల్లో ఏది నచ్చలేదంటం అతనికి కోపంతోపాటు, ఎలాగైనా ఆమెచేత ఒక్క చీరైనా కొనిపించకుండా వదలకూడదన్న పంతం పెరుగుతూంది. మరో బీరువా

ఛర్రున లాగి మరికొన్ని చీరలు తీశాడు. చీరలన్నీ విసురుగా విప్పి కుప్పలా పోసేస్తున్నాడు. "అమ్మా .... మీరు ఈ వూరంతా తిరిగినా యింతకంటె మంచి చీరలు ఏ షాపులోనన్నా దొరికితే మా షాపు మూసేస్తాం, వ్యాపారం ఎత్తేస్తాం, ఇన్ని రకాల చీరలు మా షాపులో కాక మరెక్కడమ్మా దొరికేది. ఎర్రబడ్డ మొహంతో సవాల్ చేశాడు. మూర్తి షాపువాడి చిరాకును గమనించాడు. ఇంకా వూరుకుంటే మర్యాద పోతుందని "రమా, వాటిల్లో ఏదో ఒకటి తీసుకుని త్వరగా రా! ఇంక చాలు ఎంచడం" అన్నాడు కఠినంగా.

"అయినా యింటిదగ్గిర ఏం చీరలు కావాలో, ఎంత ఖరీదులో కావాలో అన్నీ నిర్ణయించుకోకుండా ఇక్కడికొచ్చి అన్నీ తీయించడం వాళ్ళని బాధ పెట్టడం ఏమిటి? ఏమిటి కొనేమాటయితే కొను లేకపోతే పద వెంటనే.

కిషన్ కాస్త శంకించి "ఫర్వాలేదు సార్! అమ్మగారికి నచ్చితేనే తీసుకోమనండి. మా షాపులోనే నచ్చకపోతే మరెక్కడా నచ్చవు అన్నా అంతే, మా కిది అలవాటే సార్! లేకపోతే వ్యాపారం ఎలా చేస్తాం" అన్నాడు. కుర్రాళ్ళు చీరలు మడతలు పెడ్తున్నారు. అన్నీ తీయించి ఏదో ఒకటి కొనకపోతే బాగుండదని, ముఖ్యంగా భర్త కేకలేస్తాడని, తప్పక అసంతృప్తిగానే ఓ చీర తీసింది రమ.

"హమ్మయ్య" అన్నాడు మూర్తి. కిషన్, కుర్రాడు లోపలను కున్నారు, ఆ మాట.

చీర ప్యాక్ చేయించి, నూరు రూపాయలు బిల్లు చెల్లించి బయటికి నడిచారు ఇద్దరూ.

"భలే బేరం సార్" అన్నాడు రంగడు చీరలు సర్దుతూ. కిషన్ చీరలకుప్పల మధ్యనించి చీరలు తీస్తూ అదోలా నవ్వాడు కళ్ళెగరేసి రంగడిని చూసి. రంగడు ఆశ్చర్యంగా చూశాడు, షాపు వెనకాల ఇంట్లో కెడుతున్న కిషన్‌ని.

రమ, మూర్తి వెళ్ళిన మరో పదినిముషాలకి ఆదరా బాదరా చెమటలు కక్కుతూ హడావిడిగా లోపలికి వచ్చారు.

క్యాషుబాక్సు దగ్గిర బూల్‌చంద్ ఎకౌంట్ బుక్ దగ్గిర కిషన్, బట్టలు చూపిస్తున్న కుర్రాళ్ళూ అందరూ ప్రశ్నార్థకంగా చూశారు.

"ఏమండీ ఇక్కడ మా పార్సిల్ ఒకటి ఒదిలేశామండీ" మూర్తి హడావిడిగా అన్నాడు.

"ప్యాకెట్టా....ఏం పార్సిల్ సార్" రామచంద్ ప్రశ్నించాడు.

"మరో షాపులో తీసుకున్న మూడు చీరెల ప్యాకెట్ ఇక్కడ వదిలేశామండీ కొంతదూరం వెళ్ళాక గుర్తువచ్చి చూసుకున్నాం. అందుకని వెంటనే వచ్చాం."

"చీరల ప్యాకెట్టా .... యిక్కడేం లేదే...." అన్నాడు రంగడు కిషన్‌ని చూస్తూ.

"ఇక్కడే వదిలామండీ. ఇందాక చీరలు చూస్తున్నప్పుడు చేతిలోది బల్లమీద పెట్టాను. తరువాత చీరెలు చూసే హడావిడిలో మర్చి పోయాను. ఆ చీరలక్రింద ఎక్కడో వుండిపోయి వుంటుంది. అదిగో అక్కడ పెట్టాను" అంటూ చూపింది రమ.

"మీరెళ్ళాక మేం చీరెలన్నీ బీరువాల్లో సర్దేశాం. మాకేం కనపడలేదే. మీ రెక్కడ మర్చిపోయారో ఏమిటో ...." కిషన్ అన్నాడు.

"అయ్యో లేదండీ. ఆ షాపులో చీరలు కొని ఇక్కడికి వచ్చాం. ఇట్నుంచి తిన్నగా ఇంటికే బయలుదేరాం, దారిలో గుర్తువచ్చి చూస్తే లేదని పరిగెత్తి వచ్చాం" రమ ఆదుర్దాగా, గాబరాగా అంది.

"ఉంటే ఏమయిపోతుంది. మా షాపులోనే వదలివుంటే ఇక్కడే వుంటుంది. ఏరా రంగా చీరలు సర్దినప్పుడు నీ కేమన్నా కనిపించిందా ?"

"లేదు సార్, ఇక్కడ లేందే" అన్నాడు.

"బాగుందండీ, లేదంటే ఏమయిపోయినట్టు .... యిక్కడ మరిచి వెళ్ళాం — మరో పది నిమిషాలలో వచ్చాం. లేదంటే సరిపోతుందా ?" రమ ఈసారి కాస్త ఘాటీగా అంది. ఆ మాటకి కిషన్ మొహం ఎర్ర బడింది. బూల్‌చంద్ కాషుబాక్సుమీదగా తలెత్తి చూశాడు. అతని కళ్ళల్లో కాస్త కోపం తొంగిచూసింది.

"మేడమ్ ! మేము అబద్ధం చెప్తున్నాం అనుకున్నారా ? అయితే మా షాపంతా మీరే చూసుకోండి. ఒరేయ్ రంగా అమ్మగారికి ఆ బీరువా లన్నీ చూపు" అన్నాడు పౌరుషంగా రామ్‌చంద్.

మూర్తి కలగజేసుకుంటూ "అది కాదండీ మా ఉద్దేశం. మీరు తీశారని అండంలేదు మేము. ఇక్కడ మర్చిపోయామని, ఒకవేళ మీరు తీసి దాచి వుంటారని వచ్చాం" సర్ది చెప్పబోయాడు.

"సార్ ! మేం చూసుంటే భద్రంగా దాచి మీరు రాగానే యిచ్చే వారం కదండీ. ఈ మాత్రం నిజాయితీ లేకపోతే వ్యాపారం ఎలా చేస్తాం సార్, యిలాంటివి ఇక్కడ జరిగితే మర్నాడు మా షాపుకి కష్టమర్సు వస్తారా...." కిషన్ అన్నాడు.

"ఏభై ఏళ్ళుగా వ్యాపారం చేస్తున్నాం సార్. ఎవరితో ఇలా అన్పించుకోలేదు మా పేరు, మా నిజాయితీ మీకు తెలియక పోవచ్చు గానీ ఎవర్నన్నా అడగండి" బూల్‌చంద్ కష్టంగా అన్నాడు. సాధార ణంగా యింతంత పెద్దషాపు వర్తకులు ధరలలో బిగిస్తారు, మోసం చేస్తారుగాని సరుకులో, కొలతలు, తూకాలు వగైరాలలో మోసం చేయ రని కష్టమర్సుపట్ల నిజాయితీలో లోపం వుండదని మూర్తికి తెలుసు. ఇలాంటి పనులుచేసి బయటపడితే వాళ్ళ బిజినెస్ దెబ్బ తింటుందన్న భయం వాళ్ళకి వుంటుంది. కనుక వాళ్ళిప్పుడు అబద్ధం చెపుతున్నారని మూర్తికి అన్పించలేదు. కాని రమ అన్నట్టు వాళ్ళు కాకపోతే ఆ పని చేసే కుర్రాళ్ళు ఎవరన్నా వుండచ్చు. చూస్తూచూస్తూ ఆరొందల రూపా యలు తాము మాత్రం వదులుకోలేరు గదా !

"మీరు మరోలా అనుకోకండి. మా అదుర్దా మాదిగదా. ఇక్కడ మరిచిపోయి వుంటామన్న అనుమానంతో."

"అనుమానం ఏమిటండీ, స్పష్టంగా నాకు గుర్తుంది. పోనీ యిక్కడనించి మరెక్కడికన్నా వెళ్ళాం గనుకనా .... వాళ్ళు తీసుండక పోవచ్చు, పనివాళ్ళు తీసుండచ్చుగదా, మీ పనివాళ్ళని అడగండి, కాస్త వెతికించండి—" రమ కాస్త ఘాటగానే అంది. బూల్‌చంద్ మొహం ఎర్రబడింది. "కిషన్ షాపంతా చూ ంచు" అన్నాడు గంభీరంగా.

కిషన్ విసురుగా అరలలోని చీరలన్నీ లాగిపడేస్తూ "చూసుకోండి, చూసుకోండి .... మా పనివాళ్ళు షాపువదలి వెళ్ళనేలేదు, వాళ్ళెలా దాచిపుంటారు. వుంటే యిక్కడే పుంటుంది. చూసుకోండి" అన్నాడు. రమ చీరలు క్రిందా పైనా తీసి వెతికింది. "మన పిచ్చిగాకపోతే తీపిన వాళ్ళు ఎదురుగా పెడతారా ఏమిటి" అంది.

మూర్తి ఎటూ చెప్పలేని స్థితిలో పడ్డాడు. వాళ్ళమీద దొంగతనం మోపలేడు అలా అని చూస్తూ చూస్తూ అంత సొమ్ము వదలలేని ఆ విస్సహాయతలో భర్తమీద కోపం ముంచుకు వచ్చింది "పద యింక యింటికి. చేశావు నిర్వాకం. అయినా అంత వళ్ళు తెలియకుండా వదిలేయడం — పోయిన వస్తువు దొరకడం ఉత్తమాట..."

"బాగుందండీ .... ఒకటా రెండా పోనీలే అని వూరుకోడానికి.... ఆరు వందలు. అందులో మనవికావు, యిప్పుడే వాళ్ళకి మనం వట్టం యిచ్చుకోవాలి .... అంత సుళువుగా వదిలేస్తామా, పోలీసులకి రిపోర్టు యియ్యండి. వాళ్ళే తేలుస్తారు వ్యవహారం."

కిషన్ మొహం ఎర్రబడిండి. యువకరక్తంగదా ఆవేశ పడిపోతూ "మేడమ్, యిందాకటినించి చూస్తున్నాం, మేం దొంగలం అంటున్నారు, పోలీసులంటే భయపడి పోతామనుకుంటున్నారా." దూకుడుగా అన్నాడు.

"కిషన్" బూల్‌చంద్ కొడుకుని వారిస్తున్నట్టు హెచ్చరికగా పిలిచాడు. "సార్ పోలీసులని పిలవండి, వాళ్ళే చూస్తారు .... పని కుర్రాళ్ళు

ఎవరన్నా తీసిపుంటే అది మా తప్పుకాదు .... పోలీసులు .... అల్లరి మా షాపుకి చెడ్డపేరు తెస్తుంది అనుకోంగి, అయినా మీరు అనుమానిస్తు న్నారు గనుక ులవండి .... అదిగో ఫోను'' అన్నాడు గంభీరంగా.

వాళ్ళంత ఖచ్చితంగా మాట్లాడుతూంటే రమలో వాళ్ళు తీయ లేదేమో ననిపించింది. కాని మరెలా పోయినట్టు ? ఆ పని కుర్రాడిమీదే రమ అనుమానం అంతా వుంది. చీరలు సద్దుకున్నప్పుడు వాడే చూసి ఎక్కడో దాచేసి వుంటాడు తరువాత పట్టుకుపోవడానికి అని నిశ్చయించు కుంది. అందుకే పోలీసు రిపోర్టు యిస్తే వాళ్ళే నిజం లాగుతారు అను కుంది, మూర్తి చూస్తూ ఆరేడు వందలు వదలలేక రిపోర్టుయిస్తే పోయే దేం వుంది, అదృష్టం బాగుంటే దొరకవచ్చు ననిపించి ఫోను చేశాడు.

షాపులో బూల్‌చంద్ మొహం గంభీరంగా పెట్టుకుని కూర్చు న్నాడు. కిషన్ మొహం గంటుపెట్టుకుని కోపంగా చూస్తున్నాడు. పని కుర్రాళ్ళు భయం భయంగా చూస్తూ నిల్చున్నారు. కొనడానికి వచ్చిన ఒక రిద్దరికి అన్యమనస్కంగానే గుడ్డలు చూపిస్తున్నాడు రామ్‌చంద్.

అరగంటలో పోలీసులు వచ్చారు. ప్రశ్నలు జవాబులు, ఆరాలు అన్నీ చేశారు. మూర్తి తన అనుమానం చెప్పాడు. బూల్‌చంద్ తమ నిర్దోషిత్వం చెప్పి కావలిస్తే షాపు సోదా చేసుకోమన్నాడు. షాపు షాపంతా పోలీసులు గాలించారు. ''దొంగసొమ్ము మీకు కనపడేట్టు పెడ్తారా, ... అదిగో ఆ కుర్రాడే మాకు బట్టలు చూపించాడు. తీస్తే వాడే తీసి వుండాలి మరోలా పోవడానికి ఆస్కారంలేదు, వాడ్నే గట్టిగా అడగండి'' అంది రమ.

పోలీసులు రకరకాలుగా రంగడిని ప్రశ్నించారు. దబాయించారు. బెదిరించారు. జైలుకి పద అని భయపెట్టారు. ఏం చేసినా ''లేదు, తెలి యదు, నేను చూడలేదు'' అన్నపాటే పాడ్తున్న రంగడిని చూసి పోలీసు కాన్‌స్టేబిల్‌కి వళ్ళు మండింది.

''నీ విలా ఎందుకు చెప్తావురా దొంగ రాస్కెల్, నీ చేత నిజం

ఎలా పలికించాలో మాకు తెలుసురా'' అంటూ లాఠీతో కొట్టడం ఆరం భించాడు. ''చెప్పరా నిజం చెప్పు .... ఎక్కడ దాచావో చెప్పు .... లేక పోతే ఎముకలు విరుగుతాయి రక్తం కక్కిస్తా .... నిజం లాగడం మాకు తెలుసురా....'' అంటూ అందినచోటల్లా లాఠీతో కుళ్ళ బొడ వడం ఆరంభించాడు. ఫెడీ ఫెడీ మని లాఠీ చప్పుడవుతూంది. మొదటి రెండు మూడు దెబ్బలని పౌరుషంగా తట్టుకున్నాడు. రంగడు, తరువాత మరో రెండు మూడు దెబ్బలని పెదాలు బిగపట్టి బాధ అణుచుకుని భరిం చాడు. అంతసేపు ''నాకు తెలీదు, నే తీయలేదు'' అ టూ దెబ్బలు తప్పించుకుంటూ అరుస్తూనే వున్నాడు. వాడు మొండికెత్తి అదే జవాబు యివ్వడం, దెబ్బలని లక్ష్యపెట్టక పోవడంచూసి పోలీసు మరింత పంతంగా కోపంగా కొట్టడం ఆరంభించాడు. దాంతో రంగడు దెబ్బలకి తట్టుకోలేక క్రిందపడి పొర్లడం ఆరంభించాడు. ''బాబోయ్ కొట్టకండి.... బాబోయ్ .... నిజంగా నేను తీయలేదు బాబోయ్....'' అంటూ దెబ్బల నించి తప్పించుకుంటూ గగ్గోలు పెట్టసాగాడు .... వాడి ముక్కునించి నెత్తురు కారడం ఆరంభించింది. దెబ్బలు తగిలినచోటల్లా నల్లగా కమిలి పోయింది చర్మం.

కిషన్ ఆవేశంతో వణికిపోతూ పళ్ళు బిగించాడు. బూల్‌చంద్ చూడలేనట్లు ఎర్రబడ్డ మొహం త్రిప్పుకున్నాడు. తక్కిన పనివాళ్ళు బిక్కచచ్చిపోయారు. ఆ షాపులో కొనడానికి వచ్చినవాళ్ళు, చుట్టు ప్రక్కల షాపులవాళ్ళు గుమ్మంలో గుమిగూడి భయంగా చూస్తూ ''అబ్బబ్బ....'' అని నిట్టూర్చసాగారు.

అంతవరకు తెల్లబోయి చూస్తున్న మూర్తి తేప్పరిల్లి .... ''ఆగండి .... ఆగండి అలా కొట్టకండి .... కొట్టద్దు .... కావలిస్తే జైలుకి తీసుకెళ్ళండిగాని అలా కొట్టారేమిటి'' అన్నాడు ఆ గోల చూడ లేక.

''ఆ .... మీరూరుకోండి సార్ .... యిలాంటి అణాకాని దొంగ వెధవలందరిని జైళ్ళల్లో పెట్టాలంటే మరిన్ని జైళ్ళు కావాలి .... నాలుగు

దెబ్బలకి నిజం పైకొస్తుంది. ఆపాటి దానికి జైలు ఎందుకు?" అంటూ మళ్ళీ కొట్టడం ఆరంభించాడు.

రంగడలా డావుదెబ్బలుతింటూ అరుస్తుంటే చుట్టు అందరు రమ మూర్తిలని వీళ్ళే కారకులన్నట్టు చూస్తుంటే గిల్టీగా ఫీలవుతూ తలవంచుకుంది రమ. ఆమె కూడా ఆ కొట్టడం భరించలేకపోయింది. రెండు నిమిషాలు చూసి మరి భరించలేక "ఆగండి, అబ్బబ్బ యిదేమిటి, మీకు రిపోర్టిచ్చింది యిలా కొట్టడానికా .... కావలిస్తే పోలీసుస్టేషనుకు తీసుకుపోయి కొట్టుకోండి కాని మా కళ్ళముందు యిలా కొట్టకండి .... అబ్బబ్బ చూడలేం .... పోయినవి ఎలాగో పోయాయి, ఈ పాపంకూడా మాకెందుకు" రమ అంది. మూర్తి భార్యవంక నీవే కారకురాలివన్నట్టు చూశాడు.

ఇంచుమించు స్పృహలేనట్లు చలనరహితంగా పడుండిపోయాడు రంగడు.

బూల్‌చంద్ ఉద్రేకంగా "ఆగండి సార్, వాడ్ని విడవండి. ఇంక చంపకండి వాడ్ని ఎంతయినా మా క్రింద సంవత్సరంనించి పనిచేస్తున్నాడు. మేమూ మనుష్యులం సార్ .... మా కళ్ళ ఎదురుగా వాడ్ని అలా కొట్టకండి .... మా షాపులో దొంగతనం జరిగిందంటున్నారు. సరే మీకు కావల్సింది డబ్బేగా....తీసుకోండి. ఈ ఆరొందలతో మేము మేడలు కట్టం సార్! న్యాయం అన్యాయం చూడటానికి ఆ దేముడే వున్నాడు. తీసుకోండి సార్, తీసుకుని మమ్మల్నింక వదలి వెళ్ళండి" ఆవేశంగా అంటూ నోట్లు తీశాడు బూల్‌చంద్.

కిషన్ ఏమనాలో తెలియక తిరస్కారంగా చూశాడు. మూర్తికి బూల్‌చంద్ మాటలకి తలకొట్టేసినట్లయింది. తాము అబద్ధం ఆడుతున్నట్టు, ఏదో దానధర్మం క్రింద బిచ్చగాడికి విదిల్చినట్లు డబ్బు విసరడం అవమానమనిపించింది. "మేం అడిగింది పోయిన మా చీరలుకానీ, మీరు దయతల్చి పారేసే డబ్బుకాదు వుంచండి. పద రమా. జరిగిన ఈ గొడవలింక

చాలు. పోయిన వస్తువు దొరకడం ఎక్కడన్నా వుందా. పదపద యింక" అన్నాడు తీక్షణంగా. రమ చూస్తూ చూస్తూ అంత డబ్బుని వదలలేక అలా అని ఆ రంగడిని పోలీసులు కొడుతూంటే చూడలేక, ఏం చెయ్యాలో తెలియక యింకా ఏమన్నా అంటే భర్త వూరుకోడన్న భయంతో అయిష్టంగానే కదిలింది.

"సార్. వీడ్ని ఏం చెయ్యమంటారు సార్, కేసు విత్‌డ్రా చేసుకున్నారా !" అన్నాడు పోలీసు "మీ యిష్టం, లాకప్‌లో పెడితే పెట్టండి కాని అలా కొట్టద్దు. ఏదన్నా ఆచూకీ దొరికితే ఇదిగో మా అడ్రస్, కబురు చెప్పండి" అన్నాడు మూర్తి మెట్లు దిగుతూ

మూర్తి అలా వెళ్ళగానే కానిస్టేబుల్ క్రిందపడివున్న రంగడిని లాఠీతోకొట్టి "బ్రతికిపోయావు — పోరా పో — ఇంక ఇలాంటి కేసులని లాకప్‌లో పెట్టడం ఆరంభిస్తే మా పని అయినట్టే" అంటూ వెళ్ళిపోయాడు. చుట్టూ మూగిన అందరూ చోద్యం అయిపోయినట్టు వెళ్ళారు.

షాపులో మిగతా కుర్రాళ్ళు రంగడిని లేవనీసి కూర్చోపెట్టి నీళ్ళు పట్టారు. తడిగుడ్డతో ముక్కుంట కారుతున్న నెత్తురు తుడిచి గాయాల్ని తడిగుడ్డతో తుడిచారు. కిషన్ టీ తెప్పించి తాగించాడు. రంగడు కాస్త తేరుకున్నాడు. బూల్‌చంద్ రామచంద్ భోజనానికి లోపలికెళ్ళారు. పని కుర్రాళ్ళు వెళ్ళారు. ఓ రిక్షా తెప్పించి ఆస్పత్రికి వెళ్ళి మందేయించుకుని ఈ పూటకి విశ్రాంతి తీసుకో అని చెప్పి వెళ్ళాడు బూల్‌చంద్ సానుభూతిగా.

రిక్షా వచ్చింది. రంగడి కెళ్ళేముందు కిషన్ ఓదార్పుగా వాడి భుజం తట్టాడు. జేబులోంచి ఓ ఇరవై రూపాయలు తీసి వాడి జేబులో పెట్టాడు. రంగడి కళ్ళనిండా సంతోషం, కృతజ్ఞత "ఫరవాలేదు సార్" అన్నాడు.

రిక్షా కదిలివెడుతుంటే వీధి గుమ్మంలో నిలబడి చూస్తున్నాడు

కిషన్. షాపుకి ఎదురుగా కొద్దిదూరంలో వున్న ఓ చెట్టు నీడని ఓ ముష్టి వాడు అడుక్కు తెచ్చుకున్న అన్నం తింటున్నాడు. ఓ గజ్జి కుక్క ఆ ముష్టివాడి దగ్గిర ఆశగా తోకాడించుకుంటూ, సొంగ కార్చు కుంటూ తారట్లాడుతూంది. ముష్టివాడు కర్రతో దాన్ని తోలుతున్నాడు, కర్రె త్తి కొట్టినప్పుడల్లా "కుయ్యో" మంటూ వెనక్కి వెడుతూ మరు క్షణం మళ్ళీ తోకాడించుకుంటూ దగ్గర చేరుతూంది. ముష్టివాడు ఆఖరికి ఓ ముద్ద దానికి పడేశాడు. తిన్న దెబ్బలన్నీ మరిచి మహా సంతోషంగా, ఆశగా ఆ ముష్టి అన్నం పరమాన్నంలా ఆప్యాయంగా తినసాగింది ఆ కుక్క. దాని కళ్ళనిండా సంతోషం, కృతజ్ఞత, విశ్వాసం.